ETELÄ-KARJALAN
ULOSOTTOVIRASTO

13.9.2018

Viite: Lausumapyyntönne asiasta HE 71/2018 vp

ETELÄ-KARJALAN ULOSOTTOVIRASTON ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Selostus asiasta

Hallituksen esityksessä laiksi ulosottokaaren muuttamisesta HE 71/2018 vp (jäljempänä hallituksen esitys) on ehdotettu mm. muutettavaksi ulosottotoimen rakenne niin hallinnon kuin varsinaisen toiminnallisuuden kannalta. Esitys kattaa myös muita seikkoja mutta rajaan tämän lausuman em. kahden seikan arviointiin.

Lausuma

Ulosotto on tällä hetkellä rakennettu siten, että keskushallintovirastona toimii Valtakunnanvoudinvirasto ja varsinainen täytäntöönpano suoritetaan paikallisvirastoissa. Hallituksen esityksessä kaksiportaisesta ulosotto-organisaatiosta on ehdotettu luovuttavan ja perustettavan yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Hallituksen esityksessä on käsitelty yhden viraston mallin etuja ja toisaalta nykyjärjestelmän haavoittuvuutta perusteellisesti. ***Kannatan ulosoton organisoimista yhdeksi Ulosottolaitokseksi.***

Myös ulosottomenettely muuttuisi perinnän jakamista koskevan esityksen myötä. Nykyisessä organisaatiossa ja nykymenettelyssä kihlakunnanulosottomiehen vastuulle kuuluvat kaikki tiettyyn työnjaolliseen määräykseen kuuluvat velalliset, olipa heillä perinnässä miten pieni tai suuri saatava tai olipa heidän taloudellinen tilanteensa kuinka vaikea tahansa. Se tarkoittaa, että sama ulosottomies selvittää yksinkertaisia ja helppoja sekä monimutkaisia ja vaikeita omaisuusjärjestelyitä. Työn jakaminen aakkosten mukaan on helppoa mutta ei mahdollista resurssien oikeaa kohdentumista asioiden laajuuden ja vaativuuden mukaan. ***En näe mitään syytä miksi ulosottomiehen työaikaa tulisi jatkossa käyttää rutiiniluonteisiin asioihin, jotka eivät vaadi syvempää selvitystyötä tai oikeudellista arviointia.*** Yksinkertaiset asiat on perusteltua käsitellä eri menettelyssä, jotta vaikeampien asioiden käsittelylle voidaan turvata asianmukaiset resurssit. ***Näkemykseni mukaan muutostarve on ilmeinen, mikä on todettu myös hallituksen esityksessä.*** Ei ole syytä epäillä etteikö ehdotetut muutokset edesauttaisi ulosottolaitoksen voimavarojen suuntaamista nykyistä selvästi paremmin asioiden laatua ja laajuutta vastaavasti.

Perinnän jakamisen käytännön toteutus on harkittava erityisellä huolellisuudella. Jos muutoksen konkreettinen toteutus epäonnistuu, ovat riskit isoja. Kyse ei siis ole vain lain, asetusten, työjärjestyksen tai hallinnollisen määräyksin toteutettavasta muutoksesta. Muutos tulee jalkauttaa käytäntöön ja se saattaa olla haasteellista.

Käyntiosoite
Pormestarinkatu 1 A, 2. krs
53100 Lappeenranta

Postiosoite
PL 40
53101 Lappeenranta

Puhelin
029 56 24440

Telekopio
029 56 24460

Sähköpostiosoite
etela-karjala.uo@oikeus.fi

Perusperintä on aiottu keskittää viidelle paikkakunnalle, mitkä Oikeusministeriö päättää. Toiminnon keskittämiselle ei kuitenkaan ole tähän saakka esitetty kestäviä perusteluja. Pidän tärkeänä, että perusperintään rekrytoitaisiin mahdollisimman paljon nyt määräaikaisessa virkasuhteessa olevia kihlakunnanulosottomiehiä, joilla jo on kokemusta täytäntöönpanotehtävistä. ***Jollei samaan aikaan varmistuta siitä, että täytäntöönpanotehtäviä suorittaa ammattitaitoinen ja asianmukaisen koulutuksen saanut henkilökunta, ei rakenneuudistuksen tavoitteita todennäköisesti saavuteta.*** Asiassa saattaakin olla aiheellista pohtia onko perusperintä ylipäätään tarpeellista keskittää valtakunnalliseksi toiminnoksi vai voisiko se olla osa laajan täytäntöönpanon alueellista toimintaa. Jos se järjestettäisiin alueilla eikä olisi keskitetty tietyille paikkakunnille, pätevää henkilökuntaa saattaisi hakeutua tehtäviin enemmän.

Perinnän jakamisen onnistuminen liittyy elimellisesti tietojärjestelmien kehittämiseen, asiakaspalvelun kehittymiseen ja sähköisen asioinnin käyttöönottoon. Niiden tulee kaikkien kehittyä, jotta havaitut riskit eivät toteutuisi. Etelä-Karjalan ulosottovirasto oli mukana URA-hankkeessa toteutetussa perinnän jakamisen pilotissa. Pilotti toteutettiin nykyisessä Uljas-järjestelmässä, mikä oli omiaan nostamaan tiettyjä riskejä esiin. Jatkossa käytössä on uusi Uljas-järjestelmä, joka rakennetaan nimenomaan perinnän jakamista ajatellen ja niistä tarpeista käsin. Näin ollen pilotissa saamistamme kokemuksista ei voida vetää suoria päätelmiä siitä, miten menettely tulee onnistumaan uudella järjestelmällä. Voin arvioida perinnän jakamisen toimivuutta vain saaduista kokemuksista käsin.

Työmäärän osalta haaste oli perusperinnässä. Perusperinnän kihlakunnanulosottomiehellä oli jopa noin 1.400 velallista. Määrä oli liikaa. Jotta työ olisi hallittavissa, tietojärjestelmää tulee kehittää niin, että se automaattisesti ohjaa asiakkaita oikeaan menettelyyn. Lisäksi asiakaspalvelua tulee kehittää huomattavasti. ***Jollei asioiden manuaalista siirtelyä perintämenettelystä toiseen saada minimoitua, asiakaskontaktien määrää kyetä seulomaan ja sähköistä asiointia saada otettua asiakaspuolelta käyttöön, perusperintä tullee ruuhkautumaan ja menettely tukehtuu omaan työmääräänsä***, koska työaika tulee isolta osin kulumaan yhteydenpitoon ja asiakaspalveluun eikä varsinaiseen substanssityöhön. ***Siihen liittyy riski asianosaisten oikeusturvalle.*** Toisaalta, työpanoksen kohdentaminen nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla saattaa myös nopeuttaa käsittelyaikoja ja siten edistää ulosoton joutuisuusvaatimusta.

Luotan siihen, että järjestelmä kehittyy ja automatisointia lisätään. Luotan visionäärien tapaan rakentaa uusi järjestelmä ja heidän ideoihinsa asioiden kehittämisestä ja automatisoinnista. Kehitys, joka vapauttaa ulosottomiehen työaikaa omaisuuden etsimiseen ja oikeudelliseen arviointiin, on kannatettava. Tosiasia kuitenkin on***, ettei kaikkea voida automatisoida***. Eri lait asettavat sille omat rajoitteensa. Kaikista velallisista ei voida automaattisesti tehdä kaikkia varallisuus- ja omaisuustiedusteluja, vaan ulosottomiehen tulee harkita, mitä tietoja tarvitaan ja tämän jälkeen hankkia nuo tiedot. ***Automatisoinnille on omat rajoitteet eikä sen vapauttavaan potentiaaliin voida liiaksi tuudittautua.*** Yhtä lailla on realismia esittää huomioita asiakaspalvelun ja sähköisen asioinnin sujuvuudesta.

Esitys sisältää merkittäviä muutoksia ulosottoprosessiin. Resurssien tarkoituksenmukaisen käytön osalta muutos lienee välttämätön. Jos vaihtoehtona on se, että henkilökuntaa vähennetään, rootelikoot kasvavat entisestään. Se tarkoittaisi sitä, että

yhä enemmän ajasta kuluisi rutiinien parissa. ***Henkilökunnan vähentäminen ei siis liene miltään osin vastuullinen vaihtoehto.***

Hallituksen esitys mahdollistaa rakenteen, jolla uudistus tehdään. Uudistuksen taloudellinen onnistuminen liittyy pitkälti palkkaneuvotteluissa saavutettaviin tuloksiin ja siihen, millaiseksi uusi kustannusrakenne muodostuu. Rakenneuudistuksen tosiasiallinen onnistuminen riippuu käytännön toteutuksesta (mm. siitä missä perusperinnän toimipaikat sijaitsevat) ja pitkälti myös siitä, miten henkilökunta perusperintään rekrytoidaan, miten tekninen kehitys onnistuu ja millaista koulutusta uusiin tehtäviin annetaan.

Lappeenrannassa 13.9.2018

Nina Wiberg

johtava kihlakunnanvouti

Etelä-Karjalan ulosottovirasto